

Будемо сподіватися, що воно посяде гідне місце в бібліотеці українських джерел, буде належно оцінене нашими сучасниками.

Джерела та література:

1 Див.: Старовойтенко І. Євген Чикаленко і Василь Доманицький у короткому епістолярному діалозі (1908 – 1910) // Сіверянський літопис. – 2006. – № 6. – С. 3 – 16; Її ж. Євген Чикаленко та Ілля Шраг на спільній ниві громадського життя України // Сіверянський літопис. – 2007. – № 5. – С. 3 – 8.

2 Миронець Н. Джерела історичної пам'яті. – К., 2008. – С. 106.

3 Тут і далі у квадратних дужках посилання на рецензоване видання.

4 Див.: Українське питання / Пер. з рос., упоряд. передм. та прим. М. С. Тимошика. – К., 1997. – 220 с.

Борис Юр'єв

КОЛИ НЕХТЮЮТЬ ПЕРШОДЖЕРЕЛАМИ

Славний наш земляк Олександр Довженко писав: “Партизани – це сини українського народу, перед якими скидатимуть шапки цілі століття, якими пишатимуться цілі покоління і складатимуть про них думи і пісні”. Великий романтик і гадки не мав, що на сьомому десятку після Перемоги з'являться люди, які голосніше за всіх кричатимуть про честь і гідність партизанської боротьби, презирливо ставлячись до тих дослідників, які правдиво і неупереджено висвітлюють як позитивні, так і негативні сторони партизанського руху в Україні в цілому і на Чернігівщині зокрема. Ці критики очолюватимуть громадські організації колишніх партизанів та підпільників і, користуючись цим, видаватимуть власні книжки, котрі викликають почуття подиву своєю байдужістю і просто неповагою до людей, які боролися з німецькими окупантами у партизанських лавах.

Таким виданням є альбом **“Партизанські загони і з'єднання на Чернігівщині в роки Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років”**, виданий РВК “Деснянська правда” 2008 р. Автором цього видання є Іван Іванович Кучма – голова секції партизанів і підпільників Чернігівської обласної організації ветеранів України, полковник у відставці.

Здавалось би, людина з такими повноваженнями, маючи бажання, отримала б доступ до архівних документів і матеріалів та опублікованих літературних джерел, щоб об'єктивно і достовірно відтворити той героїзм і драматизм, що мали місце у партизанському русі на Чернігівщині. Але цього не сталося. Не були залучені до видання альбому і вчені-історики. Автор обрав інший шлях, легший та доступніший. Взявши до рук енциклопедичний довідник “Чернігівщина”, виданий у Києві 1990 р., він переписав розділи “Партизанські загони”, “Партизанські з'єднання” і “Партизанські зони і краї” (С. 597 – 605), дещо їх скоротивши та подекуди відкидаючи або додаючи окремі слова.

Оскільки ці розділи не містять даних про взаємозв'язок підпільників з партизанами, то в альбомі І.І. Кучми не знаходимо навіть натяку на підпільні групи та організації Ніжина, Прилук, Чернігова, Варви, Носівки, Лосинівки, Нової Басані, Холмів, Корюківки, Щорса, Остра тощо, що взаємодіяли з різними партизанськими загонами, і про які він як керівник секції партизанів і підпільників обласної організації ветеранів мав би розповісти.

Вражає авторська неохайність по відношенню до імен деяких активних персонажів партизанського руху. Так, І.І. Кучма не переобтяжив себе пошуками прізвища командира загону ім. Хрущова, комісар партизанського з'єднання під командуванням

О.Ф. Федорова В.М. Дружинін в альбомі став Дружковим. Командиром Ріпкинського партизанського загону ім. Суворова автор помилково назвав Ю.І. Щуковського, в той час, як останній був комісаром цього загону.

В альбомі І.І. Кучми відсутні доступні фотографії таких відомих партизанських керманічів, як Героя Радянського Союзу І. Бовкуна, М. Салая, М. Шукаєва, Т. Євтушенка – командира першого на Чернігівщині Добрянського партизанського загону, а також командирів Іваницького, Парафіївського, Куликівського, Любецького, Новобасанського партизанських загонів. А от командир партизанського з'єднання ім. М. Коцюбинського М. Таранущенко, як легендарний, тричі фігурує в альбомі в різних іпостасях. Та і сам автор показує себе аж на 13 світлинах (на одній з них поруч із дружиною), хоча перебував у партизанському загоні дев'ятирічним хлопчиком разом із батьком усього три місяці.

Незрозуміло, чому І.І. Кучма не вмістив в альбомі фотографію С. Ковпака з О. Федоровим партизанських часів, зроблену відомим партизанським фоторепортером Я. Давидзоном, а подав якусь невиразну, до того ж неправильно визначивши місце О. Федорова на фотографії. Де ж на цій світлині С. Ковпак – здогадайтесь самі. Те ж саме з підписом під груповим фото із зображенням командирів партизанських з'єднань Ю. Збанацького та М. Таранущенка.

Оскільки у переписаних І.І. Кучмою із довідника “Чернігівщина” статтях не йдеться про іноземних громадян, які брали участь у партизанському русі на Чернігівщині, то і в його альбомі відсутні будь-які відомості про бельгійця А. Гойварця, югославів К. Ботку, К. Коруньяка та І. Чонку, словака М. Подбегла, чеха І. Тисовського (Франкля), іспанця Х.А. Раміреса, німця Р. Геймана, болгарки Л. Карастоянкової та інших достойників, про яких І.І. Кучма нічого не знає і не хоче знати.

Яку мету переслідував автор альбому, коли заходився переписувати опубліковані раніше матеріали про партизанські загони і з'єднання Чернігівщини, сказати важко. Незрозумілим є і те, що керівництво Чернігівської обласної організації ветеранів України, виділивши на видання кошти і не поцікавившись рукописом майбутнього альбому, повністю довірилось І.І. Кучмі. Інакше б ми сьогодні мали зовсім іншу книгу, написану за хронологічним принципом створення партизанських загонів, які поступово переростали у з'єднання, яких на момент визволення було п'ять. І передмова до такого видання не являла б собою компіляцію з різних книг, до якої удався автор, а носила б науково-довідковий характер.

Наша молодь, нинішні студенти, старшокласники, для яких минула війна є щось на зразок середньовічних військових змагань, відкривши альбом І.І. Кучми, так і не розуміють, хто ж такі були наші партизани, яку роль вони відіграли у визволенні України від німецьких окупантів.

Віктор Дудко

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПІДСУМОК КРАЄЗНАВЧОЇ ПРАЦІ ПЕТРА РОТАЧА

Ротач Петро Петрович: Біобібліографічний покажчик / Укл. Т. Ю. Соломоненко, О.І. Щербініна, Т.П. Пустовіт, О.П. Ротач, І.В. Безлюдна. – К., 2007. – 187 с.

Рецензований покажчик підсумував багатолітню працю полтавського дослідника Петра Петровича Ротача (1925–2007) на ниві літературного й історичного краєзнавства. Це видання вперше уповні явило реальний масштаб